

Małgorzata Gajdemska

UCHODŹCY – BLIŻEJ NAS **Warsztat dla studentów**

Grupa docelowa:

Warsztat jest adresowany do studentów Instytutu Pedagogiki Społecznej i Resocjalizacji UW z różnych lat i specjalności. Jest to grupa osób przygotowująca własny projekt edukacyjny na temat uchodźców z wykorzystaniem dramy i Teatru w Edukacji (TIE). Poznali już techniki dramowe i parateatralne, brakuje im natomiast wiedzy na temat uchodźców. Chcieliby poznać zagadnienia prawne, zdobyć informacje o integracji uchodźców, różnicach kulturowych, problemach z jakimi się spotykają i ich codziennym życiu.

Liczba osób: 15

Cele:

- Rozumienie pojęć „uchodźca”, „status uchodźczy”, „pobyt tolerowany” oraz odróżnianie od siebie pojęć „azylant”, „migrant”, „cudzoziemiec”
- Znajomość obowiązujących w Polsce procedur prawnych oraz orientacja w polskich i międzynarodowych dokumentach dotyczących uchodźców i ich praw
- Rozumienie sytuacji uchodźców, trudności i problemów z jakimi się spotykają
- Rozumienie specyfiki problemu uchodźstwa, w tym kwestii związanych z różnicami kulturowymi, integracją, psychologicznymi i kulturowymi konsekwencjami uchodźstwa

Metody pracy:

- Burza mózgów
- Praca w małych grupach
- Dyskusja
- Pisanie listu
- Techniki dramowe: odgrywanie ról, gorące krzesła, płaszcz eksperta

Potrzebne materiały:

- Flipchart
- Duże arkusze papieru
- Flamastry, markery, długopisy
- Identyfikatory dla uczestników i prowadzących
- Kolorowe karteczki (w tym samoprzylepne)
- Papier A4
- Ksero z definicjami do ćw. nr 6
- Opisy przypadków, formularze oraz opis procedur prawnych do ćw. nr. 8
- Opracowania dotyczące aspektów prawnych, integracji, psychologicznych i kulturowych konsekwencji uchodźstwa do ćw. nr 12

Scenariusz:

Sesja I 80 minut

1. Powitanie i wprowadzenie do warsztatu (5 minut)

- ❖ przedstawienie się prowadzących i prośba o zrobienie przez uczestników identyfikatorów z imionami
- ❖ wyjaśnienie tematyki warsztatu, celów, czasu trwania i kwestii organizacyjnych (przerwy, posiłki itp.), odpowiedź na ewentualne pytania

2. Spisanie kontraktu (5 minut)

3. Integracja grupy – (20 minut)

- a) „*Jaką jestem pogodą*” – każdy podaje swoje imię i określa swoje aktualne samopoczucie opisując siebie jako stan pogody (5 minut)
- b) „*Opowiem Ci o sobie*” – uczestnicy chodzą swobodnie po sali, na kłaśnięcie prowadzącego dobierają się w pary. W dwójkach rozmawiają o sobie przez 5 minut - każdy mówi o sobie ok. 2,5 min. (np. czym się zajmują, jakie mają zainteresowania, o czym marzą itp.). Następnie przedstawiają grupie swojego partnera/swoją partnerkę mówiąc tak, jakby byli tą osobą (w formie „ja”). (15 minut)

4. Oczekiwania (5 minut)

Uczestnicy piszą na małych karteczkach czego oczekują na warsztatach i przyklejają je na dużym arkuszu papieru. Prowadzący odczytuje i komentuje, odnosząc się do tematyki i formy warsztatu.

5. Uchodźca - burza mózgów (10 minut)

Uczestnicy podają skojarzenia jakie mają ze słowem „uchodźca”. Prowadzący zapisuje na flipcharcie, następnie odczytuje i razem z grupą układa te skojarzenia w pewne wspólne obszary. Rozmawia z grupą o tym co było podobne a co odmienne w ich skojarzeniach, skąd te podobieństwa i różnice mogą wynikać.

6. Definicje – praca w grupach (35 minut)

Odliczając od 1 do 3 uczestnicy dzielą się na 3 grupy. Spośród pojęć „uchodźca”, „status uchodźcy”, „azyl”, „migrant”, „cudzoziemiec”, „pobyt tolerowany” każda grupa losuje 2 pojęcia. Dyskutując ze sobą tworzą własne definicje tych pojęć i zapisują je na dużym arkuszu papieru.

(10 minut)

Następnie przekazują swoje definicje kolejnej grupie, zgodnie z ruchem wskazówek zegara. Każda grupa ma kilka minut by ewentualnie coś uzupełnić, dopisać w otrzymanych definicjach. (10 minut)

Po zakończeniu definicje wracają do swoich „właścicieli” – każda grupa prezentuje na forum to co zostało wypracowane. Prowadzący komentuje, odnosząc się do definicji słownikowych, zapisanych w określonych dokumentach. Wyjaśnia różnice między pojęciami, podsumowuje i rozdaje uczestnikom materiały. (15 minut)

Przerwa: 10 minut

Sesja II 90 minut

7. „Lustra” (5 minut)

Uczestnicy biegają po sali, na kłaśnięcie prowadzącego dobierają się w pary. Ich zadaniem jest stworzenie lustrzanego odbicia swojego partnera/ki przez naśladowanie ruchów tej osoby (przez ok. 2,5 min. – potem zmiana). Podczas ćwiczenia nie można ze sobą rozmawiać.

8. Symulacja przejścia (35 minut)

Ćwiczenie to jest inspirowane warsztatami „Być czy nie być uchodźcą” przygotowanymi przez Jeden Świat.

Każdy losuje kolorową karteczkę, na podstawie koloru uczestnicy dobierają się w grupy. W ten sposób powstaną 4 grupy, które wcielą się w role rodzin uciekających z kraju i jedna para grająca role pracowników straży granicznej.

„Rodziny” dostają opis zawierający informacje o kraju, z którego uciekli i wydarzeniach, które ich do tej ucieczki zmusiły (opracowane na podstawie prawdziwych przypadków, udokumentowanych przez Amnesty International). Ich zadaniem jest ustalenie kim dokładnie są (imiona, nazwiska, wiek, powiązania wewnątrz rodziny, czym się zajmują, dokąd uciekają). „Pracownicy na przejściu granicznym” dostają informacje dotyczące procedur prawnych i formularze dokumentów. Ich zadaniem jest zapoznanie się z nimi i wypracowanie zasad wpuszczania uchodźców/odmawiania im, gdy pojawią się na przejściu. (10 minut)

Prowadzący podaje instrukcje, że od tej chwili wszyscy wchodzą w swoje role i pozostają w nich do momentu zakończenia ćwiczenia. Przebieg symulacji:

- rodziny przedstawiają się po kolei (5 minut).
- każda rodzina musi zdecydować, co zabiorą ze sobą i stworzyć listę 10 rzeczy – odczytują ją na forum. (5 minut)
- trwa ucieczka, po drodze niektóre rzeczy się kończą (np. lekarstwa, woda), inne zostają zgubione lub skradzione. Prowadzący wykreśla z przygotowanych wcześniej list po 3 rzeczy. Dotarcie do przejścia zajmie jeszcze 2 lub 3 dni. Rodziny muszą się zastanowić, co powiedzą pracownikom na przejściu, jak ich przekonają do wpuszczenia ich. Argumenty spisują na kartkach (5 minut)
- uchodźcy w końcu docierają do przejścia. Jest tam wiele rodzin, trzeba się ustawić w kolejce i wypełnić jak najszybciej odpowiednie dokumenty. Każda z rodzin rozmawia z pracownikami na przejściu, muszą okazać wypełnione dokumenty, odpowiedzieć na pytania. Niektóre przechodzą, inne zostają odesłane i próbują ponownie. W końcu wszystkie rodziny zostają wpuszczone. (10 minut)

Zadaniem pracowników na przejściu jest kontrola dokumentów i podjęcie decyzji o wpuszczeniu lub odesłaniu uchodźców, zgodnie z dokumentami i przyjętymi wcześniej zasadami. Wcześniej obserwują proces ucieczki uchodźców.

Po dotarciu uchodźców do kraju docelowego symulacja zostaje zakończona. Uczestnicy wychodzą z roli.

9. Gorące krzesła (20 minut)

Prowadzący wyjaśnia, że teraz będzie można porozmawiać z członkami rodzin i pracownikami straży granicznej. Osoby odgrywające te role będą zapraszani na tzw. „gorące krzesła” – siedząc na nich pozostają w roli, odpowiadają na pytania zadawane przez grupę. Na krzesła

zapraszane są jednocześnie wszystkie matki, potem ojcowie, dzieci, pracownicy straży granicznej itp. (dowolna kolejność). Na kłaśnięcie prowadzącego wchodzi w rolę. Grupa zadaje pytania, na które odpowiadają (każdy mówi wtedy, gdy jest gotowy). Gdy grupa skończy zadawać pytania wychodzą z roli.

Ważne! Prowadzący musi kontrolować czas (może np. powiedzieć, że teraz jest już ostatnie pytanie) i pamiętać o wprowadzeniu uczestników w rolę i wyjściu z roli.

10. Dyskusja (15 minut)

Prowadzący dyskutuje z uczestnikami, pyta ich np. o to:

- *osoby grające uchodźców* - jakie uczucia towarzyszyły im podczas ucieczki, gdy planowali co zabiorą, coś stracili, gdy zostali odesłani/wpuszczeni na granicy, co myśleli o innych rodzinach; *osoby grające pracowników* - jak się czuli pracując na granicy, kiedy rozmawiali z uchodźcami, kiedy ich odsyłali, wpuszczali;
- jakie mieli trudności, problemy, jak sobie z nimi radzili
- jakie mieli argumenty (uchodźcy – żeby się dostać do danego kraju, pracownicy – gdy odmawiali lub zezwalali na przejście)
- jak się czuli w swoich rolach

Grupa dyskutuje o tym, jak przebiega proces stawania się uchodźcą, jakie uchodźcy mają problemy, jak jest rola pracowników przejścia granicznego. Prowadzący podsumowuje i odpowiada na ewentualne pytania grupy.

11. List do uchodźcy (15 minut)

Uczestnicy piszą list do uchodźcy – mogą w nim zawrzeć swoje uczucia, myśli, co powiedzieliby spotkanemu uchodźcy. (5 minut)

Osoby chętne odczytują swoje listy na forum.(10 minut)

Przerwa na obiad 60 minut

Sesja III 90 minut

12. Baba Jaga patrzy (5 minut)

Jedna osoba jest Babą Jagą. Stoi odwrócona plecami do grupy na przeciwległym końcu sali. Zadaniem grupy jest dotrzeć do niej, zabrać klucze leżące u jej stóp i położyć je na krześle w swojej części sali. Baba Jaga co jakiś czas odwraca się bez uprzedzenia i patrzy – w tym czasie nie wolno się poruszać. Jeśli ktoś się poruszy Baba Jaga odsyła go z powrotem. Może też zgadywać kto ma klucze – jeśli zgadnie klucze trzeba oddać i cała grupa zaczyna wędrówkę od początku.

13. Płaszcz eksperta (85 minut)

Uczestnicy wchodzi w rolę ekspertów, którzy przyjechali właśnie na konferencję dotyczącą problemu uchodźstwa. Pracując w kilkuosobowych zespołach mają opracować konkretne zagadnienia z tego obszaru i przedstawić je na forum. Prowadzący wchodzi w rolę moderatorów konferencji.

Na początku każda osoba losuje karteczkę z nazwą zawodu. Na znak prowadzącego trzeba przy pomocy gestów/zachowań/odgłosów (bez mówienia) dobrać się w grupy z osobami, które mają ten sam zawód. Powstają 4 grupy – każda zajmuje miejsce przy swoim stole, na którym jest nazwa ich zespołu roboczego (ds. Regulacji i procedur prawnych, Integracji zawodowej i społecznej, Psychologicznych konsekwencji uchodźstwa oraz Kulturowych aspektów uchodźstwa). Na stolach są przygotowane dla nich materiały z ich dziedziny – ksero

dokumentów, książek, artykułów prasowych, publikacji naukowych itp., identyfikatory, notatniki, duże arkusze papieru i markery. Każdy zespół roboczy ma określić skąd przyjechali, wybrać przedstawiciela i wymyślić tożsamość poszczególnych osób (imię i nazwisko, zawód). (5 minut)

Na kłaśnięcie prowadzącego wszyscy wchodzą w role. Moderatorzy witają uczestników konferencji, mówią o jej tematyce i przebiegu. Przedstawiciele mówią czym zajmują się ich zespoły i przedstawiają członków. Uczestnicy dyskutując i korzystając z posiadanych materiałów pracują w zespołach. Przygotowują najważniejsze informacje, wnioski, zapisują je na dużym arkuszu papieru. (30 minut)

Zespoły robocze po kolei prezentują na forum co wypracowały i odpowiadają na ewentualne pytania pozostałych uczestników konferencji i moderatorów. Wszyscy dyskutują wspólnie o przedstawionych zagadnieniach. (40 minut)

Moderatorzy podsumowują i zamykają konferencję. Rozdają uczestnikom materiały.(5 minut)
Wszyscy wychodzą z roli.

Przerwa 10 minut

Sesja IV 20 minut

14. Podsumowanie przebiegu warsztatu i ewaluacja (10 minut)

Prowadzący podsumowuje warsztat - przypomina cele, poruszone zagadnienia, pojęcia, omawia nad czym i w jaki sposób grupa pracowała.

Następnie zachęca, by uczestnicy przeczytali kartki z oczekiwaniami, które pisali na początku warsztatu, zwracając uwagę na oczekiwania własne i innych osób. Potem prosi o ocenę warsztatu metodą „kolorowych kapeluszy”. Na podłodze leżą wycięte z papieru kolorowe kapelusze. Oznaczają one:

Zielony – formę warsztatu (dobór metod, technik, plan czasowy)

Niebieski – treść warsztatu (informacje, zagadnienia, wiedza jakie się w nim znalazły)

Żółty – sposób prowadzenia (ocena pracy trenera, podawanych instrukcji, współpracy i komunikacji prowadzącego z grupą)

Czerwony – co się najbardziej podobało

Czarny – co się najbardziej nie podobało

Biały – ocena otrzymanych materiałów

Do kapelusza zielonego, niebieskiego, żółtego i białego uczestnicy wrzucają karteczki z ocenami w skali od 1 do 5. Do czerwonego i czarnego wrzucają karteczki z opisem ci się im najbardziej podobało, a co nie.

16. „Z czym kończę” (10 minut)

Każdy po kolei mówi jak mu się pracowało podczas warsztatu, jak się czuje, z czym kończy ten dzień. Na końcu wypowiada się prowadzący, dziękuje uczestnikom i kończy warsztat.